

О.П. Ткаченко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Система якості освітнього процесу у Харківському державному університеті харчування та торгівлі спрямована на об'єднання всіх ресурсів з метою досягнення високої якості функціонування університету і високої якості результатів навчання. Одним з головних результатів є освіченість випускників, відповідність підготовки встановленим стандартам, показниками якої є ключові компетенції, їх затребуваність конкретними підприємствами і суспільством в цілому. До інших результируючих характеристик належать: особистісні досягнення студентів і викладачів, результати вдосконалення освітнього процесу і університету в цілому; рівень взаємодії з іншими навчальними закладами, з ринком праці; виконання планів, заходів, програм розвитку університету. Важливою умовою підвищення ефективності системи управління якістю підготовки фахівців є врахування специфіки і кращих традицій вітчизняної освіти та вивчення світового досвіду.

Управління якістю підготовки фахівців в зарубіжних країнах передбачає реалізацію двох основних функцій: забезпечення якості і контролю якості. Реалізація першої функції вимагає створення необхідних умов для надання якісних освітніх послуг: створення нормативно-правової бази; наявність чітко сформульованих цілей навчання; наявність стандартів, заснованих на компетенціях; наявність відповідних освітніх програм і навчальних матеріалів; наявність кваліфікованих педагогічних кадрів; створення системи збору і аналізу інформації; орієнтація на кращі зразки якості в межах освітньої діяльності. Виконання функції контролю якості припускає оцінку процесу навчання і його результатів, наявність критеріїв оцінки, оцінку і сертифікацію вмінь студентів; акредитацію і ліцензування освітніх установ; контроль процесу навчання; самооцінку.

У США специфічною формою оцінки і контролю якості освіти, що дозволяє врахувати думку всіх зацікавлених сторін у розвитку освіти, поєднувати суспільну і державну форми контролю, є акредитація навчального закладу, акредитація професійних освітніх програм, рейтингова оцінка, система об'єктивної оцінки знань і вмінь студентів. У США процедура акредитації добровільна, для багатьох країн Західної Європи вона є обов'язковою.

Загальною тенденцією забезпечення якості американської і європейської освіти є вдосконалення кадрів, зміна відносин учасників освітнього процесу до ролі і значення оцінки в забезпеченні якості освіти. Перспективою розвитку оцінювання стає перенос акценту з компетентності керівника в роботі з персоналом по удосконаленню освітнього процесу на розвиток навчального закладу. Така концепція передбачає оптимальну комбінацію всіх видів діяльності, що забезпечують надання студентам освітніх послуг високої якості, і повинна відображати стратегію розвитку навчального закладу і цілі; сприяти формуванню позитивного сприйняття у учасників процесу оцінювання; відповідати опису функціональних обов'язків посадових осіб в межах займаної посади; мати інформаційне обґрунтування з урахуванням принципу рівності всіх складових; бути спрямованою на виявлення потреб індивіда у власному вдосконаленні і розвитку; виключати суб'єктивізм спостерігача; містити обґрунтовану систему показників, їх деталізацію за професійно-значущими видами діяльності і якостями особистості; розроблятися всіма учасниками процесу оцінювання.

Наступна тенденція стосується підготовки кадрів для ринку праці – це передача організаціям (шляхом делегування) управлінських рішень і технічної підтримки, у яких спільне керівництво здійснюють роботодавці і профспілки. Посилення конкуренції змушує підприємців приділяти більш серйозну увагу підготовці кадрів, ініціювати розробку професійних стандартів і фінансувати галузеву професійну освіту та навчання. Так, професійні стандарти, розроблені визнаними національними радами професійної освіти та навчання, є основою для документації, що використовується всіма надавачами освітніх послуг. Головну роль в процесі формування стандартів в зарубіжних країнах відіграє професійний стандарт, який містить вимоги, що пред'являє до фахівця галузь, роботодавець і конкретна сфера трудової діяльності. У розробці стандартів беруть участь роботодавці, профспілки, федеральний і місцевий уряд, навчальні заклади і відповідні дослідницькі структури. Цілі стандартів професійної освіти та навчання спрямовані на формування у фахівців здатності планувати, здійснювати власну професійну діяльність і управляти нею, а також брати участь у безперервній освіті для підтримки своєї професійної компетенції і мобільності. Національні професійні стандарти Великої Британії визначають, що повинно бути досягнуто, а не те, що повинно бути вивчене. Стандарти використовуються для розробки змісту навчання, а також визначають предмет оцінювання. Стандарти, які були піддані оцінюванню, формують кваліфікацію, тобто сертифікат або диплом, що свідчить про проведення оцінки стандарту.